

اندیشه تقریب سال چهاردهم شماره اول، بهار ۱۳۹۷ پیاپی ۳۶ ص ۳۹-۷۱	Andishe-e-Taqrib.36 Vo1.14.No.1.Spring 2018 P 39-71
--	---

معامله قرن و پیامدهای سیاسی آن در جهان اسلام

سید امیر سخاوتیان^۱

چکیده

معامله قرن اصطلاحی است که در ماه‌های اخیر وارد عرصه سیاسی منطقه غرب آسیا شده است. این اصطلاح به حل مسالمت‌آمیز بحران فلسطین اشاره دارد؛ ولی هنوز هیچ‌یک از مفاد آن به صورت رسمی اعلام نشده و هر آنچه که از این معامله دانسته شده، خبرهای غیر رسمی است که برخی افراد بیان، و برخی دیگر آن را تحلیل کرد. قدر مسلم جریان‌های فعال در فلسطین نیز به نوعی مخالفت خود را با مفاد اعلام شده در رسانه‌ها اعلام نموده‌اند؛ لذا طرح مذکور را باید شکست‌خورده تلقی نمود؛ اما ضرورت دارد که مفادش شناخته و تحلیل گردد.

نوشتار حاضر تلاش دارد تا بر اساس ضرورت مذکور، به شناسایی مفاد معامله قرن پرداخته و آن را در حد ممکن تحلیل نماید. از آن‌جا که هنوز هیچ اعلامیه رسمی از سوی طراحان یا طرفین معامله بیان نشده، در این پژوهش دچار محدودیت شدید در کسب خبر موثق هستیم؛ به همین دلیل بر اساس آنچه که در خبرها آمده، تحلیل می‌کنیم و به بررسی اخبار موجود، به صورت توصیفی - تحلیلی می‌پردازیم.

واژه‌های کلیدی: معامله قرن، صفة القرن، فلسطین، اسلام، رژیم غاصب صهیونیستی.

۱. سطح ۴ (دکتری) فقه و اصول حوزه علمیه قم، پژوهشگر پژوهشگاه مطالعات تقریبی

مقدمه

مسئله فلسطین مسئله‌ای حیاتی در جهان اسلام است و می‌توان آن را جزء جدایی‌ناپذیر جهان اسلام، و مشکلات آن را مشکلات همه مسلمانان دانست. در مسئله‌ی فلسطین، قدس به‌عنوان قبله نخست مسلمین، اهمیت ویژه دارد. سالیان دراز است که این سرزمین مقدس، جولانگاه قساوت‌های مدرن صهیونیسم گشته است. از سوی دیگر، نیروهای مقاومت با هدف دفاع از حقوق مشروع و انسانی فلسطینیان به مقاومت در برابر زیاده‌خواهی و جنایات رژیم صهیونیستی برمی‌خیزند. مقاومت اسلامی، بعد از پیروزی انقلاب اسلامی وارد مرحله جدید گشت و حاصل آن نیز استیصال رژیم غاصب صهیونیستی است. از سوی دیگر جریان استکبار جهانی با هدف امنیت بخشیدن به این رژیم، در دوره‌های مختلف، طرح‌های گوناگون را اجرا کرده است. جدیدترین طرح استکبار معامله قرن نام دارد.

طرح معامله قرن برای اولین بار از سوی عبدالفتاح السیسی، رئیس جمهوری مصر در جریان سفرش به آمریکا در سال میلادی گذشته وارد محافل سیاسی شد.

<https://www.mashreghnews.ir/news/886750>

اما این واژه به نام ترامپ رئیس جمهوری آمریکا در جهان شناخته شده است. اینکه بین معامله قرن مورد نظر السیسی و ترامپ چه ارتباطی وجود دارد، چندان روشن نیست؛ زیرا هیچ‌کدام رسماً اعلام نشده‌اند. حتی در عرصه رسانه‌ای از طرح السیسی چیزی یافت نشده، ولی از طرح ترامپ، در رسانه‌ها به صورت غیر رسمی، شنیده‌هایی وجود دارد. بر اساس این شنیده‌ها، آمریکا و رژیم صهیونیستی با موافقت برخی کشورهای عربی به دنبال پایان دادن به سازش صهیونیست‌ها با فلسطینیان از طریق ایجاد «کشور جایگزین» برای فلسطینی‌ها در بخش‌هایی از کرانه باختری، غزه، سینا و حذف مسئله «بازگشت آوارگان فلسطینی» به سرزمین‌های اشغالی هستند.

پیشتر اشاره کردیم که تحولات فلسطین برای جهان اسلام اهمیت دارد؛ در نتیجه معامله قرن برای همه مسلمانان سخن گفتن درباره معامله قرن بسیار سخت است؛ زیرا منابعی که بتوان از نظر علمی به آن استناد نمود وجود ندارد و هر آنچه که در خارج وجود دارد، فقط مجموعه‌ای از گمانه‌زنی‌ها یا خبر از منابعی است که نامی از آنان برده نمی‌شود و از نظر علمی استناد به آنها امکان ندارد.

با توجه به محدودیت‌های فراوان در این نوشتار، تلاش شده است که با توجه به خبرهای رسانه‌ای موجود در فضای مجازی و خبرهای مربوط به شخصیت‌های سیاسی و موضع‌گیری‌های آنان، برخی مؤلفه‌های مربوط به معامله قرن شناخته شود و پیامدهای مربوط به آنان نیز تا حد ممکن بیان شود. این نوشتار از نخستین نوشتارهای رسمی و مکتوب در زمینه معامله قرن محسوب می‌گردد که بر اساس خبرهای غیر رسمی در فضای مجازی به رشته تحریر آمده است. چشم انداز این مقاله نیز بررسی و پژوهش دقیق در زمینه معامله قرن پس از بیان رسمی مفاد آن از سوی دولت‌هایی است که به اجرای آن اهتمام دارند. پس از اعلام رسمی آن، می‌توان با قطعیت درباره مفاد طرح یاد شده و پیامدهای راهبردی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی آن سخن گفت.

مفهوم شناسی معامله قرن

معامله قرن^۱ اصطلاحی سیاسی است و به طرحی گفته می‌شود که از سوی آمریکا با شعار صلح بین فلسطینیان و صهیونیست‌ها و پایان دادن به بیش از هفتاد سال منازعه فلسطینی-اسرائیلی وارد عرصه سیاسی شده است. با توجه به آنچه که در رسانه‌ها در زمینه معامله قرن وارد شده است، این طرح به عادی‌سازی روابط اعراب با رژیم

۱. در عربی: صفقة القرن، عبری، לסקת המאה و در انگلیسی، Deal of the Century

صهیونیستی اطلاق شده و نتیجه آن تثبیت و تضمین حیات رژیم صهیونیستی بدون وجود موانعی از جمله حقوق فلسطینیان خواهد بود. با انجام این معامله، اعراب آشکارا رژیم صهیونیستی را به رسمیت می‌شناسند و مردم فلسطین نیز نباید به دنبال حقوق خود در سرزمین مادری‌شان باشند. آنچه که در عرصه رسانه‌ای از این طرح بیان شده است، نشان از تلاش طراحان برای سنجش حساسیت جهان اسلام در برابر آن دارد. از مجموع اخبار مربوط به آن استنباط می‌شود که فلسطینیان در ازا چشم‌پوشی از قدس و حق بازگشت، بر مجموعه کوچکی از سرزمین فلسطین حاکم خواهند شد.

مفاد معامله قرن

قبلا بیان کردیم که هنوز هیچ سند رسمی از طرفین مذاکره ارائه نشده است. ایسنا به نقل از یک دیپلمات برجسته غربی درباره جزئیات معامله قرن مطالبی را ارائه کرده است که می‌توان از آن برخی از مؤلفه‌های احتمالی در طرح را دریافت. بنا بر مطلب خبرگزاری ایسنا این معامله شامل انتقال مالکیت محله‌ها و نواحی نزدیک به قدس مانند بیت حنینا، شعفاط، کفر عقب و رأس خمیس به تشکیلات خودگردان فلسطین است. این خبرگزاری در ادامه خبر آورده است که تیم صلح آمریکایی از طریق طرف سوم جزئیات معامله قرن را به طرف فلسطینی ابلاغ کرد. طبق این خبر در حقیقت، سخن از قدس فلسطینی در برابر قدسی اسرائیلی است! به عبارتی (بنابر گفته این دیپلمات عالی‌رتبه) اسرائیل شهر قدس جدیدی را از طریق توسعه روستاها و تشکیل محله‌های جدید ساخته است که فلسطینی‌ها می‌توانند همان کار را کنند و قدس فلسطینی بسازند. در این طرح، پیشنهاد شده است که کشور فلسطین (در ابتدا) در حدود نیمی از کرانه باختری، تمامی نوار غزه و برخی محله‌های قدس از جمله بیت حنینا، شعفاط و اردوگاه آن، رأس خمیس و کفر عقب تشکیل شود و در کنار آن، شهرک قدیمی و

محلله‌های اطراف آن همچون سلوان، الشیخ جراح و جبل‌الزیتون برای اسرائیل باقی بماند. همچنین ایده‌ای مطرح شده که بر اساس آن ابودیس^۱ به عنوان پایتخت حکومت فلسطین انتخاب گردد. طرح مذکور شامل واگذاری محله‌ها، مناطق و روستاهای عربی به طرف فلسطینی و ایجاد کریدوری برای فلسطینیان به سمت مسجد الاقصی و فراهم کردن یک راه حل انسانی برای آوارگان فلسطینی است.

<https://www.isna.ir/news/96111508830/>

بر اساس این خبر ایسنا مفاد معامله قرن عبارت است:

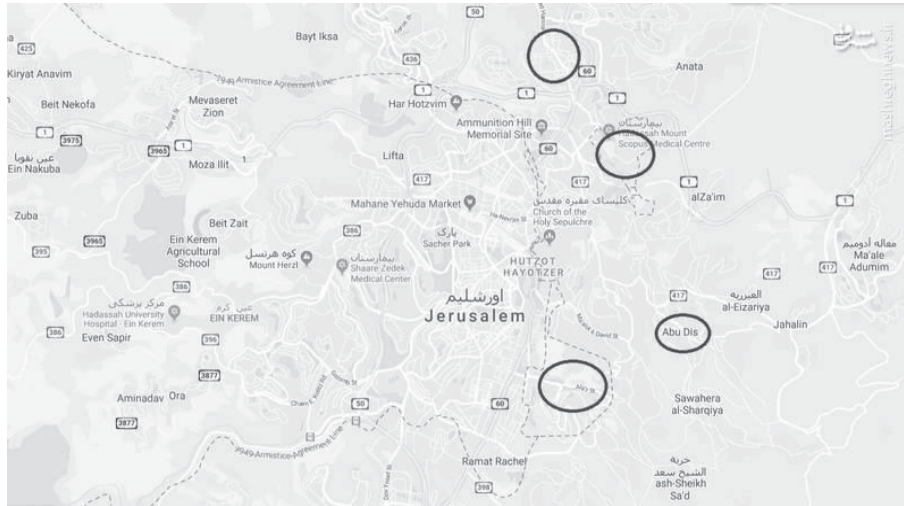
۱. واگذاری قدس و محلات اصلی آن به اسرائیل
۲. انتخاب ابودیس (یکی از شهرک‌های استان قدس) به عنوان پایتخت فلسطین
۳. ایجاد یک راه باریک به سوی مسجد الاقصی برای فلسطینیان
۴. یافتن راه حل انسانی برای آوارگان!

باید گفت انتخاب ابودیس به عنوان پایتخت برای فلسطینیان، درحقیقت به معنای چشم‌پوشی از بیت المقدس است. ایجاد راه باریک به سوی بیت المقدس هم، یعنی پذیرش سیطره رژیم غاصب صهیونیستی بر این شهر. در حالی که در قطنامه تقسیم، بیت المقدس یک مکان بین‌المللی است. در نهایت یافتن راه حل انسانی دارای ابهام است و ممکن است در آینده مورد سوء استفاده قرار گیرد و مانع بازگشت فلسطینیان به سرزمین خود گردد.

<https://www.haaretz.com/middle-east-news/.premium-is-trump-too-pro->

---

۱. ابودیس (Abu Dis) شهری در سرزمین‌های فلسطینی است که در استان قدس واقع شده است. این شهر ۱۰/۷۸۲ نفر جمعیت دارد.

israel-anti-palestinian-for-israel-s-own-leaders-1.6435884

هاآرتص درباره جزئیات طرح آمریکایی معامله قرن می‌گوید که خطوط کلی طرح عملاً روشن شده است.

[https://www.haaretz.com/middle-east-news/palestinians/.premium-](https://www.haaretz.com/middle-east-news/palestinians/.premium-defunding-unrwa-is-an-example-of-trump-s-peace-plan-1.6434602)

defunding-unrwa-is-an-example-of-trump-s-peace-plan-1.6434602

بخش اول آن درخصوص افزایش ساخت و ساز شهرک‌ها و وجود طرح شهرک‌سازی اسرائیل است که شهر قدس را به طور کامل از سرزمین فلسطین جدا می‌کند و هدف از آن دفن ایده برپایی یک کشور فلسطینی برخوردار از پیوند منطقه‌ای در کرانه باختری است. آنچه این برداشت را تقویت می‌کند، اصرار اسرائیل برای تخلیه‌ی روستای فلسطینی منطقه خان الاحمر است. بخش دوم طرح نیز به رسمیت شناختن شهر قدس از سوی آمریکا به‌عنوان پایتخت اسرائیل و انتقال سفارت آمریکا به آنجاست و هرگونه سخن درباره تقسیم شهر قدس یا به شمار آوردن قدس به عنوان

پایتخت فلسطین از دستور کار حذف شده است. پایتخت فلسطینی آینده در صورت تشکیل آن، شاید رام الله یا ابودیس و حتی غزه باشد، نه قدس. سومین بخش در مورد پناهندگان فلسطینی یا به عبارت درست‌تر حق بازگشت است که یکی از دشوارترین و پیچیده‌ترین مسائل در درگیری‌ها به شمار می‌رود.

بر اساس آنچه که در گزارش‌ها آرتص بیان شده است، همه کابینه‌های اسرائیل به شدت با حق بازگشت مخالفت کرده‌اند؛ زیرا موجب از بین رفتن این طرح صهیونیستی خواهد شد. از آنجا که حق بازگشت در نگاه آنان موجب از بین رفتن معامله قرن می‌گردد، روشن می‌شود که این طرح به دنبال یهودی سازی کامل خاک فلسطین است. از دیدگاه رژیم صهیونیستی و آمریکا، آنرا^۱ مشکل رژیم اسرائیل در برابر پناهندگان را تشدید و وضعیت آن‌ها در کرانه باختری و غزه را حفظ کرده و به کشورهای میزبان آنها اجازه داده است که از اقامت دائمی پناهندگان در آنجا خودداری کنند، لذا کاهش قدرت آنرا و تغییر ماموریت و سپس بستن آن در دستور کار رژیم غاصب صهیونیستی قرار گرفته است؛ در نتیجه پناهندگان فلسطینی و تشکیلات خودگردان و کشورهای میزبان مجبور به ایجاد راه‌حلی خواهند شد. از جمله این راه‌حل‌ها، بهبود وضعیت انسانی پناهندگان فلسطینی در اراضی فلسطینی و اعطای تابعیت به کشورهای میزبانشان و ادغام هزاران نفر از آن‌ها در کشورهای عربی و غربی است. از این طریق، جلوی امکان بازگشت نسل دوم و سوم آوارگان فلسطینی به داخل خط قرمز یعنی اراضی اشغالی سال ۱۹۴۸، کرانه باختری و قدس گرفته خواهد شد.

<https://www.mashreghnews.ir/news/889718/>

۱ آژانس کمک‌رسانی و امداد سازمان ملل متحد در امور آوارگان.

در خبر از هاآرتص نیز چند مؤلفه مهم از مفاد معامله قرن قابل درک است:

۱. افزایش شهرک‌سازی رژیم غاصب صهیونیستی در مناطق اشغالی
۲. به رسمیت شناختن قدس به عنوان پایتخت رژیم غاصب صهیونیستی
۳. راه‌حل مربوط به آوارگان فلسطینی.

دقت در مواد مذکور، علاوه بر بیانی که در ذیل خبر ایسنا آمده بود، ابهام موجود در راه حل آوارگان را برطرف می‌کند. راه حل مذکور شامل تضعیف آنروا و سازمان‌های مشابه آن است؛ لذا قطع کمک‌های آمریکا به آوارگان فلسطینی توسط ترامپ را می‌توان در همین راستا ارزیابی نمود.

برخی از تحلیل‌گران یهودی نیز در صفحه‌های خود در فضای مجازی به این مسئله پرداخته‌اند. از آن جمله می‌توان به مطالب جاناتان کوک، تحلیلگر اسرائیلی در این زمینه اشاره نمود. او شبیه همان است که از هاآرتص نقل شده.

<https://www.middleeasteye.net/news/us-donald-trump-deal-of-century-middle-east-peace-plan-already-happening-israel-palestine-1066744202>

او در بخشی از مطالب خود می‌گوید:

«به رغم اینکه مقامات ترامپ در زمینه معامله قرن چیزی را به صورت عمومی

اعلام ننمودند، اما خطوط کلی این معامله در حال اجرا است!». (همان)

از این عبارت می‌توان درک نمود که برخی مفاد معامله قرن یا دست‌کم خطوط کلی آن در حال اجراست و با تحلیل شرایط محیطی، قابل استنباط است. اما در جای دیگر با توجه به شرایط محیطی بیان می‌کند:

«شواهدی وجود دارد که می‌تواند برنامه صلح خاورمیانه یا همان معامله

قرن را به تأخیر بیاندازد.»

در این عبارت، او اقرار دارد که شاید دولت ترامپ و رژیم غاصب صهیونیستی با اتکا بر زور و تزویر، برخی از مفاد معامله قرن را قبل از آنکه عملی سازند، به اجرا گذاشته‌اند، ولی نمی‌توانند آن را علنی سازند و با طرف فلسطینی به توافق کامل دست یابند؛ زیرا افکار عمومی جهان اسلام با آن همراهی نمی‌کند. رسمی‌ترین سند که در آن می‌توان این مجموعه را از آن استنباط نمود، گزارش النشیره از جلسه مشترک بین حماس و فتح است. در این خبر آمده است:

و بعد از گفتگو و مشورت فراوان، حاضران بر رد معامله قرن آمریکایی تأکید نمودند. آنان بیان داشتند که این معامله، قدس شریف و حق بازگشت فلسطینیان را هدف قرار داده است.

<https://www.elnashra.com/news/show/1231217>

برخی از تحلیل‌گران منطقه بر این اعتقادند که ساخت شهرک نئوم توسط محمد بن‌سلمان در این رابطه است. به عبارتی؛ پروژه نئوم که وی به دنبال اجرای آن در منطقه دریای بین سواحل شرقی مصر و اردن و عربستان سعودی است، با مشارکت رژیم صهیونیستی صورت می‌گیرد و به عنوان الگویی برای عادی‌سازی روابط بین عربستان و اسرائیل به کار گرفته می‌شود و غایت آن نیز جذب نیروی کار ماهر فلسطینی در این مناطق و اعطاء تابعیت سعودی به آنان است. (مصاحبه با دکتر شیخ الاسلام)^۱

لکن در اینجا باید توجه داشت که معامله دو طرف دارد. شخص چیزی را می‌دهد و در ازاء آن چیزی دریافت می‌کند. در حالی که در معامله قرن، رژیم صهیونیستی آنچه را که از فلسطینیان غصب نموده است، می‌خواهد در ازاء معامله پرداخت نماید. در حالی که همه اینها از آن خود فلسطینیان است و او چیزی در ازاء آنچه که از فلسطینیان دریافت می‌نماید، پرداخت نمی‌کند.

۱. مصاحبه نگارنده مقاله با دکتر شیخ الاسلام؛ معاون بین الملل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی

علت ارائه طرح معامله قرن توسط آمریکا

آنچه در خبرها از معامله قرن بیان شده است، بیشتر بیان اهداف و آماجی است که رژیم صهیونیستی در تمام دوران خود آرزوی رسیدن به آن را داشته است. به عبارتی؛ مطلب تازه‌ای در این خبرها وجود ندارد. اما در اینجا چند احتمال وجود دارد. احتمال اول آن است که اصلاً طرح جدیدی نیست و صرفاً بیان یک اسم است و رژیم صهیونیستی قصد دارد همان طرح‌های سابق را به کمک رئیس جمهور جدید امریکا اجرا نماید. احتمال دیگر آن است که واقعا یک طرح جدید، طراحی شده و در حال زمینه سازی برای اجرای آن هستند. در هر دو حالت، رژیم صهیونیستی به کمک امریکا تلاش دارد به اهداف تعیین شده مذکور دست یابد. همچنین در هر دو صورت، چه طرحی نباشد و صرفاً تغییر اسم باشد و چه طرحی باشد که مراحل عملیاتی شدن آن را مخفی نموده‌اند، ساختار بیان آن در فضای رسانه‌ای، نوعی جنگ روانی در منطقه غرب آسیا را نشان می‌دهد. این جنگ روانی با اهداف مختلف طراحی شده که مهمترین آنها عبارتند از:

۱. انحراف افکار عمومی از شکست‌های پی در پی رژیم صهیونیستی در منطقه؛
  ۲. سنجش حساسیت دولت‌ها، نخبگان و ملت‌های مسلمان درباره فلسطین؛
  ۳. ایجاد شکاف در بین مسلمانان؛
  ۴. تقویت جایگاه رژیم صهیونیستی.
- صرف نظر از بُعد جنگ روانی بیان شده؛ این طرح می‌تواند دارای اهداف دیگری نیز باشد. هر یک از این اهداف مبتنی بر محورهای بیان شده در معامله قرن هستند که در مجموع شامل موارد زیر می‌گردد:
۵. خارج نمودن بیت المقدس از محور گفتگوها؛
  ۶. محروم نمودن فلسطینیان از حق بازگشت؛
  ۷. مشروعیت دادن به همه غصب‌های سابق

۸. افزایش شهرک سازی؛

۹. پاسخ گو نبودن در برابر جنایات هفتاد ساله در برابر مسلمانان

۱۰. رسمیت بخشیدن به وجود رژیم صهیونیستی؛

۱۱. تضعیف جبهه مقاومت از طریق فعالیت‌های دیپلماتیک؛

رژیم صهیونیستی در دهه اخیر به صورت پیاپی از نیروهای مقاومت شکست‌های سنگین را دریافت نمود. حال دیگر دریافته است که نمی‌تواند به صورت مستقیم و در جنگ سخت بر نیروهای مقاومت غلبه کند. لذا تلاش دارد از طریق جنگ نرم رسانه‌ای و دیپلماتیک، شکست‌های گذشته خود را جبران کند. حاصل آن نیز رسیدن به امتیازاتی است که از طریق سخت امکان پذیر نبوده است. از سوی دیگر؛ رژیم صهیونیستی در طی سالیان حضور خود در فلسطین هم زمین‌های بسیاری را غصب نموده و هم جنایات فراوانی را نسبت به مسلمانان مرتکب شده است. او به بهانه این معامله؛ هم می‌تواند به غصب‌های خود مشروعیت دهد و هم از پاسخگو بودن در برابر جنایات خود، رها می‌گردد. هر یک از اهداف رژیم صهیونیستی و آمریکا در جنگ روانی و دیپلماتیک بیان شده، نیازمند هوشیاری نخبگان و ملت‌های منطقه است. لذا در این نوشتار تلاش می‌شود با بیان عکس‌العمل‌های موجود در منطقه، میزان هوشیاری مسلمان و نخبگان بررسی گردد.

واکنش جهان اسلام در برابر آن

بر اساس آنچه که در رسانه‌ها از واکنش مسلمانان آمده است، می‌توان آن را در چهار سطح بررسی نمود که عبارت‌اند از: شخصیت‌های جهان اسلام، جریان‌های فلسطینی، دولت‌های عرب و ملت فلسطین.

شخصیت‌های جهان اسلام

یکی از مهمترین شخصیت‌های جهان اسلام، سید حسن نصرالله است. سخنان او در جهان عرب به‌ویژه جوانان عرب، نفوذ فراوان دارد. سیدحسن نصرالله، در سخنرانی هشتم تیر ۱۳۹۷ خود در بیروت با اشاره به تحرکات اخیر در منطقه، از جمله در اردن، یمن، سوریه، لبنان، فلسطین و افزایش فشارها به ایران، تصریح کرد: «آمریکا و صهیونیست‌ها در حال اجرای طرح موسوم به معامله قرن هستند».

<http://www.irinn.ir/fa/news/605455>

در ادامه بیان داشت که به احتمال زیاد در آستانه اعلام رسمی معامله قرن از سوی آمریکا قرار داریم و تحرکات برای اعلام آن با قدرت آغاز شده است. از جمله شواهد آن نیز سفر هیئت آمریکایی به منطقه با هدف اجرایی شدن معامله قرن است. وی گفت: «تمام رهبران سیاسی و کسانی که به مسئله‌ی فلسطین مرتبط هستند، باید به این تحولات توجه داشته باشند. آنچه در سوریه می‌گذرد به‌علاوه خروج آمریکا از توافق هسته‌ای با ایران و تهدید به اعمال تحریم علیه ایران و نفت این کشور همه و همه در راستای طرح آمریکا یعنی معامله قرن است که هدف آن تسویه‌ی مسئله‌ی فلسطین است».

در نتیجه ضرورت دارد؛ ایران به عنوان پشتیبان اصلی محور مقاومت را تضعیف نماید. سیدحسن نصرالله در سخنان خود با اشاره به معامله قرن می‌گوید:

«پرونده‌ای که در منطقه اولویت دارد، معامله قرن است. تحرکات برای این پرونده آغاز شده و در آستانه اعلام رسمی آن توسط آمریکا هستیم».

<https://www.farsnews.com/news/13970408000734>

با توجه به سخنان سید حسن نصرالله، حرکات فعلی دولت ترامپ همانند خروج از برجام و قطع کمک به آوارگان فلسطینی در راستای طرح مذکور است. نکته ای که پیشتر

بیان کردیم که دولت آمریکا برای اجرایی نمودن معامله قرن، کمک خود به آوارگان فلسطینی را قطع نموده، در سخنان سید حسن نصرالله تأیید شده است. علاوه بر آن وی، مسئله خروج آمریکا از برجام را هم در مسیر این طرح ارزیابی می‌کند. شاید یکی از دلایل این تحلیل، آن باشد که ایرانیان با هوشمندی تحولات منطقه را رصد می‌کنند. لذا با خروج از برجام، یک عملیات ایدایی برای انحراف اذهان در ایران ایجاد نموده است.

یکی دیگر از شخصیت‌ها که در زمینه معامله قرن به صراحت اعلام موضع نموده، طاهر النونو، از رهبران جنبش مقاومت اسلامی فلسطین (حماس) است. اسپوتنیک به نقل از طاهر النونو^۱ می‌نویسد: موضع روسیه در قبال فلسطین مخالفت با یک‌جانبه‌گرایی آمریکا و دیکته راهکارهای واشنگتن بر ملت فلسطین است که با توافقات بین‌المللی همخوانی ندارد. او درباره معامله قرن، مطالب قطعی نمی‌گوید، بلکه صرفاً از اطلاعاتی سخن می‌گوید که در رسانه‌ها و گمانه‌زنی‌ها وجود دارد؛ لذا با صراحت می‌گوید که اطلاعاتش درباره معامله قرن نیاز به تحقیق و اطمینان از صحت دارد. در سخنان او مؤلفه‌هایی وجود دارد که از آن جمله می‌توان به از بین رفتن حق بازگشت و حق فلسطینی‌ها درباره قدس و نیز جدایی کرانه باختری از غزه و محو موضوع آوارگان اشاره نمود. النونو درباره‌ی کشورهای عربی که مخالف معامله موسوم به قرن هستند نیز اظهار می‌دارد:

«مصر و اردن مخالف معامله قرن هستند و این مواضعی مثبت در قبال فلسطین است. اما مطلوب این است که این تلاش‌ها در راستای تلاش عربی فلسطین مشترک برای از بین بردن تلاش‌های آمریکا باشد.»

<https://www.mashreghnews.ir/news/869271/>

۱ طاهر النونو یکی از رهبران جنبش مقاومت اسلامی فلسطین (حماس) است.

بر اساس آنچه که النونو به عنوان مطالب دریافت شده اعلام نموده، حق بازگشتن فلسطینیان از بین خواهد رفت، در نتیجه موضوع آوارگان نیز منتفی می شود. همچنین حق فلسطینیان در زمینه قدس هم فراموش می گردد. البته او بیان می کند که این معامله هنوز رسماً اعلام نشده و این مطالب چیزهایی است که از آن درز کرده است و قابل استناد نیست. النونو نام برخی از کشورهای عربی را بیان می کند که با این طرح مخالف هستند؛ در حالی که خطیب مسجد الاقصی خبر از همراهی برخی از کشورهای عربی با آن می دهد. (همان)

خطیب مسجد الاقصی نیز در زمینه معامله قرن موضع گیری صریح دارد. به نقل از فلسطین الیوم، شیخ عکرمه صبری در خطبه های نماز جمعه، درباره طرح آمریکا برای فلسطین موسوم به معامله قرن و موافقت برخی رژیم های عربی و کشورهای اسلامی با این طرح هشدار داد. وی افزود:

«کسانی که اظهار نظرهای سیاسی درباره معامله قرن را دنبال می کنند، خطر آن را درک می کنند. از جمله این خطرات خط خوردن شهر قدس از هرگونه مذاکرات در آینده است؛ زیرا دونالد ترامپ رئیس جمهور آمریکا به زعم خود پرونده قدس را بسته است.»

<https://www.mashreghnews.ir/news/869742/>

صبری نامی از کشورهای موافق نمی برد و کلامش اطلاق دارد؛ اما النونو نام دو کشور مصر و اردن را می آورد که با آن مخالف هستند. با فرض صحت ادعای هر دو نفر، کشور یاد شده از مجموعه حامیان معامله قرن خارج می شوند و دیگر کشورهای عربی در مجموعه باقی می مانند. با توجه به ابهام سخنان صبری، می توان گفت مراد او برخی از کشورهای عربی هستند نه همه. البته با دقت در بلاغت سخن مشخص می گردد که مراد او کشورهای تأثیرگذار عرب هستند نه همه. از لحن سخن صبری

فهمیده می‌شود که کشورهای تاثیرگذار عرب هرچند در ظاهر مخالف طرح باشند، در باطن با آن همراهی کرده و در صدد آماده‌سازی برای اعلام رسمی نیز هستند. چنانچه اظهارات بن سلمان در نیویورک نیز حکایت از آن دارد.

http://parstoday.com/fa/middle_east-i131656

صبری یکی دیگر از خطرات معامله قرن را خط خوردن حق بازگشت آوارگان فلسطینی به سرزمین‌هایشان دانست و گفت:

«حق بازگشت، حقی قانونی است و به هیچ وجه از آن کوتاه نخواهیم آمد. ما فتوای خود را در این خصوص و مخالفت با وطن جایگزین برای فلسطینیان صادر کردیم».

او افزود:

«باقی ماندن شهرک‌های صهیونیست‌نشین در سرزمین فلسطین یکی دیگر از مفاد معامله قرن است و ما می‌گوییم که شهرک‌های صهیونیست‌نشین کلاً غیرقانونی است و در سرزمین‌های غصب‌شده بنا شده است».

<https://www.mashregnews.ir/news/869742/>

وی درباره برخی اظهارات مبنی بر اینکه شهرک ابودیس پایتخت کشور کوچک فلسطین در آینده خواهد بود، اظهار داشت: «قدس پایتخت فلسطین خواهد بود و هیچ جایگزینی برای آن وجود نخواهد داشت».

از این عبارات می‌توان هم دغدغه صبری درباره معامله قرن، هم برخی از مفاد بیان شده و هم مواضع صریح او دانست.

هانی حبیب، تحلیلگر سیاسی نیز در این باره می‌گوید:

«معامله قرن بدون وقفه و گام به گام در حال انجام است و عملاً اجرای آن با اعلام قدس به‌عنوان پایتخت رژیم صهیونیستی از سوی ترامپ و

به دنبال آن انتقال سفارت آمریکا به قدس آغاز شده است و پس از آن نیز شاهد تشدید شهرک‌سازی، کاهش حمایت مالی از آژانس امدادسانی و کارمایی آوارگان فلسطینی (آنروا) بودیم و اکنون تنها در انتظار اعلام رسمی معامله قرن هستیم.»

این تحلیلگر سیاسی معتقد است معامله قرن با سوء استفاده از وضعیت نابسامان فلسطین و کشورهای عربی و سرگرم شدن جهان به مسائل دیگر، به تدریج در حال اجراست.

<https://www.mashreghnews.ir/news/886414/>

هرچند دولت آمریکا و رژیم غاصب صهیونیستی، به صورت آرام در حال اجرای مفاد آن هستند، ولی وضعیت معامله قرن حتی در بین پیروان ادیان دیگر نیز قابل پذیرش نیست. مطران حنا^۱، سر اسقف کلیسای ارتودوکس رم در بیت المقدس درباره سرنوشت آن می‌گوید:

«توطئه‌هایی که با هدف تصویب معامله قرن انجام می‌شود، شکست خواهد خورد.»

<https://www.elnashra.com/news/show/1234774>

در نگاه همه کسانی که در منطقه خاورمیانه حضور دارند و مردم این منطقه را می‌شناسند، معامله قرن به هدف خود نخواهد رسید.

عکس‌العمل جریان‌های مقاومت در فلسطین

جریان‌های موجود در عرصه فلسطین، هرچند ممکن است برخی از آنان از نظر فکری با جامعه فلسطین همراه نباشند، اما در سطح عملیاتی به دلایل مختلف، مجبور به

---

۱ سراسقف کلیسای ارتودوکس رم در بیت المقدس

تبعیت از اراده عمومی جامعه‌اند. نتایج یک نظرسنجی جدید نشان داد که بسیاری از فلسطینی‌ها مخالف معامله قرن هستند و معتقدند که این طرح نتیجه‌ای قابل قبول برایشان ندارد: ۸۰/۳٪ پرسش‌شوندگان با طرح آمریکایی معامله قرن مخالفت کردند و گفتند که این طرح دستاوردی برایشان ندارد. تنها ۶/۸٪ پرسش‌شوندگان با آن موافق بودند.

<https://www.mashreghnews.ir/news/881668/>

به نوشته خبرگزاری معان، این نظرسنجی را موسسه «جی. ام. سی. سی» مورخ ۲۶ ژوئن و هفتم جولای ۲۰۱۸ در کرانه باختری اشغالی و باریکه غزه برگزار کرد؛ لذا اگر هم برخی گروه‌ها با معامله قرن موافق باشند، هیچ‌یک به صورت علنی با آن همراهی نمودند و در سطح رسانه‌ای به مخالفت برخاستند و با صراحت می‌توان اعلام نمود که همه گروه‌های فلسطینی اعم از حماس، فتح و غیره، با این طرح مخالفت کرده‌اند.

حماس به‌عنوان یکی از جریان‌های فعال در برابر رژیم غاصب صهیونیستی، در اولین موضع‌گیری خود با صراحت با طرح معامله قرن مخالفت نموده است. مشرق به نقل از النشره در گزارشی می‌گوید: دفتر سیاسی حماس از مخالفت قاطع با معامله قرن خبر داد. بر اساس این گزارش دفتر سیاسی حماس بیان کرد:

«ما مخالفت قاطع خود را با آنچه معامله قرن نامیده می‌شود، اعلام می‌کنیم و بر ادامه تظاهرات بازگشت تا تحقق اهداف آن تاکید می‌کنیم. حق مشروع ملت ماست که همه انواع مبارزه مشروع تا نابودی اشغال‌گران را ادامه دهیم و اهداف ملی ثابت خود را محقق سازیم. ما به‌شدت هر گونه تلاش رسمی و غیر رسمی عربی یا داخلی برای عادی سازی روابط با رژیم غاصب صهیونیستی را محکوم می‌کنیم.»

<https://www.mashreghnews.ir/news/873346/>

نبیل ابوردینه، سخنگوی تشکیلات خودگردان اعلام کرد:

«ایستادگی ملت فلسطین منجر به متوقف شدن طرح موسوم به معامله قرن شده، اما این طرح به صورت کامل کنار زده نشده و احتمال دارد به معامله‌ای منطقه‌ای با پیامدهای غیرقابل پیش‌بینی تبدیل شود».

<https://www.mashreghnews.ir/news/877521/>

همچنین جنبش حماس و فتح بعد از یک جلسه مشترک، معامله قرن را ترفندی از مجموعه ترفندهای رژیم غاصب صهیونیستی دانسته‌اند.

<https://www.elnashra.com/news/show/1231217>

دولت‌های عربی

در گمانه‌زنی‌های مربوط به کشورهای عربی درباره معامله قرن، مطالب و شایعات فراوانی وجود دارد؛ ولی در رصد خبرهای رسمی، آنچه که دیده می‌شود مخالفت رسمی همه کشورهای عربی یا حداقل عدم همراهی ظاهری آنان است. پایگاه خبری مشرق در گزارشی از وبگاه «الخلیج آن لاین» به نقل از منابعی، بدون ذکر نامشان نوشت:

«بسیاری از رسانه‌ها به‌خصوص رسانه‌های عبری از درخواست مصر، عربستان و اردن از دولت آمریکا برای به تعویق افتادن معامله قرن و انتظار کشیدن برای نتایج انتخابات میان‌دوره‌ای کنگره آمریکا خبر داده‌اند؛ در حالی که این اخبار تنها برای منحرف کردن افکار عمومی و تلاشی برای خاموش کردن خشم ملت‌های عربی و فلسطینی علیه کشورهای عربی، از جمله عربستان است که این طرح را همراهی کرده‌اند.»

<https://www.mashreghnews.ir/news/886414/>

روزنامه صهیونیستی «اسرائیل امروز» روز سوم آگوست ۲۰۱۸ در خبری مدعی شد که مصر، عربستان و اردن از دولت آمریکا خواسته‌اند تا طرح را تا پس از انتخابات

میان دوره‌ای کنگره آمریکا به تعویق بیندازد. این روزنامه به نقل از مسئولی در کاخ سفید نوشت که معامله قرن به دلیل برگزاری انتخابات میان دوره‌ای کنگره به مدت چند ماه به تعویق خواهد افتاد و کاخ سفید معتقد است که بنیامین نتانیاهو نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی هرگز قادر نخواهد بود پیش از این انتخابات، درباره پایبندی به اجرای مفاد معامله قرن تعهدی بدهد.

<https://www.mashreghnews.ir/news/886414/>

منابع مصری گفتند که واشنگتن با تمام قدرت به اجرای معامله قرن به عنوان معامله تاریخی و نیز زمان طرح آن در منطقه پایبند است و در این باره از حمایت‌های بزرگ ریاض نیز بهره‌مند گشته و تماس‌ها و دیدارهای دائمی بین همه طرف‌های ذی‌نفع با مشارکت شخصیت‌های اسرائیلی به منظور انجام آخرین بررسی‌ها درباره معامله و آماده‌سازی آن برای طرح رسمی، در جریان است. طبق گفته این منابع، واشنگتن از اوایل آگوست جاری تا کنون میزبان چند دیدار محرمانه بین مسئولان کشورهای عربی (مصر و عربستان) و مقامات اسرائیلی به منظور بررسی طرح مذکور بوده و این طرح نیز به تدوین نهایی نزدیک است و انتظار می‌رود که پیش از پایان سال جاری به طور رسمی مطرح شود.

منابع مصری همچنین گفتند که تماس‌ها و دیدارهای عربی، اسرائیلی و آمریکایی قطع نشده و حتی عربستان سعودی تسریع در مطرح کردن این طرح پس از توافق درباره مفاد آن، به‌ویژه بخش مربوط به تأمین مالی و همراهی اسرائیل با این طرح را درخواست کرده است. طبق اظهارات این منابع مصری، نتانیاهو در دیدار محرمانه اخیر خود با عبدالفتاح السیسی رئیس‌جمهوری مصر، به طور جدی پرونده‌های مربوط به معامله قرن را بررسی کرد و دو طرف در نهایت به نقاط مشترک در حمایت از تلاش‌های آمریکا، دست یافتند.

<https://www.mashreghnews.ir/news/886414/>

بر اساس این خبر، اگر چه مصر تظاهر به مخالفت یا عدم همراهی با طرح دارد، اما در دیدارهای مخفی خود با رژیم غاصب صهیونیستی نسبت به مفاد آن یا دست‌کم برخی مفاد آن به توافق رسیده است. البته از آنجا که این خبر با استناد به یک منبع آگاهی است که نامی از آن برده نشده، قابل استناد نیست، اما قابل بررسی و تأمل است. در خبری دیگر آمده است که عبدالله دوم به ترامپ گفته که اگر خواهان مقبولیت طرح صلح خود (معامله قرن) است، باید آن را ابتدا به کشورهای اروپایی و عربی ارائه کند تا ملاحظات خود را بیان کنند؛ اما متأسفانه ترامپ تا کنون این کار را نکرده است. برخی منابع دیپلماتیک فرانسوی نیز در این باره گفتند که شاه اردن از ترامپ برای طرح معامله قرن مهلت خواسته است؛ به‌خصوص اینکه موانع زیادی بر سر راه این طرح وجود دارد.

<https://www.mashreghnews.ir/news/886040/>

خبرگزاری رویترز در گزارشی نوشت: عربستان سعودی به هم‌پیمان عرب خود اطمینان خاطر داده است که با هرگونه طرح صلح در خاورمیانه، که به مسئله‌ی قدس یا حق بازگشت آوارگان فلسطینی اشاره‌ای نداشته باشد، موافقت نخواهد کرد. این رویکرد اعلان‌شده، نگرانی‌ها درباره موافقت احتمالی عربستان سعودی با طرح موسوم به معامله قرن، که آمریکا آن را در جانبداری از اسرائیل پیشنهاد داده و درصدد تحمیل آن بر منطقه است، کاهش داده است؛ در حالی که مسئولان فلسطینی در دسامبر گذشته اعلام کردند که شاهزاده محمد بن سلمان، محمود عباس را برای پذیرفتن طرح آمریکایی تحت فشار قرار داده است؛ به‌رغم نگرانی‌ها از این مسئله که طرح آمریکایی از فلسطینیان حق بازگشت آوارگان به سرزمین‌شان را سلب کرده است.

<https://www.mashreghnews.ir/news/879067/>

شایان ذکر است که این دو خبر، رسمی‌اند و قابلیت استناد دارند؛ زیرا خبر اول، خبر رسمی مربوط به حکومت سعودی و دیگری نیز اعلام رسمی دیدار محمود عباس و بن سلمان، از سوی مسئولان فلسطینی است.

با در کنار هم گذاشتن این دو خبر، یعنی اعلام رسمی رژیم سعودی و خبر مربوط به دیدار بن سلمان با محمود عباس، به تلاش‌های پشت‌پرده این رژیم در جهت اجرای معامله قرن پی می‌بریم.

در این طرح، رژیم صهیونیستی به اردن و مصر امتیازاتی را می‌دهد. بر اساس آن، مصر می‌تواند از طریق راه و تونل به شرق عربی دسترسی بیابد و مشابه همان، اردن می‌تواند از طریق راه و تونل به مدیترانه برسد. از سوی دیگر، عربستان سعودی و به طور مشخص بن سلمان به عنوان یک کشور عربی اسلامی در این معامله نقش واسطه را ایفاء می‌نمود. اما بعد از ماجرای قتل خاشقجی، دیگر عربستان توان اجرای آن نقش را ندارد. از این رو، رژیم صهیونیستی به دنبال جایگزین یا مکمل برای آن در بین سایر کشورهای عربی است. (مصاحبه با دکتر شیخ الاسلام)

ملت فلسطین

فلسطینی‌های ساکن نوار غزه روز جمعه ۳۰ مارس (۱۰ فروردین)، مصادف با چهل و دومین سالگرد روز زمین، راهپیمایی سالانه و مسالمت‌آمیز خود معروف به راهپیمایی بازگشت را آغاز کردند و از آن زمان تاکنون بیش از ۱۵۰ شهروند فلسطینی به ضرب گلوله نظامیان صهیونیست به شهادت رسیده و هزاران نفر نیز زخمی شدند. کمیته ملی راهپیمایی بازگشت و شکستن محاصره ضمن اعلام پایان راهپیمایی، از شهروندان فلسطینی خواست که در راهپیمایی بعدی که هفتم جولای با نام اتحاد برای سرنگونی معامله قرن و شکستن محاصره برگزار می‌شود، شرکت کنند.

<https://www.tasnimnews.com/fa/news/1397/04/08/1763554/>

بنابر گزارش پایگاه خبری عربی ۲۱ کمیته ملی راهپیمایی بازگشت فلسطینیان با صدور بیانیه‌ای «ضمن تقدیر از نقش کادر پزشکی و خبرنگاران در امدادسانی به

راهپیمایان و مقابله با دشمن جنایت‌کار از طریق افشای حقایق و علنی کردن سیاست‌های فاشیستی و مجرمانه این رژیم، بر مجازات فرماندهان رژیم صهیونیستی به‌عنوان مجرم جنگی تأکید کرد. کمیته ملی راهپیمایی‌های بازگشت و شکستن محاصره امروز (جمعه) در بیانیه‌ای بر ادامه این راهپیمایی‌ها در شرق غزه تا تحقق خواسته‌ها و در رأس آن رفع محاصره غزه تأکید کرد». در این بیانیه آمده است: که «مردم فلسطین علی‌رغم تشدید تجاوزهای رژیم صهیونیستی، محاصره و اوضاع معیشتی فاجعه‌بار، مصمم به تداوم راهپیمایی‌های بازگشت بوده و این روند هرگز متوقف نخواهد شد. بر اساس این بیانیه، تأکید شده است که فلسطینیان درباره حقوق مسلم خود شامل رفع محاصره کامل از غزه و پایان دادن به اشکال مختلف تجاوز به مردم فلسطین هیچ معامله و یا سازشی نمی‌کنند». این کمیته، از جامعه بین‌المللی خواست به وظیفه خود نسبت به توقف جنایات رژیم صهیونیستی در حق مردم فلسطین و هدف قرار دادن کادر پزشکی و خبرنگاران عمل کند. «کمیته مذکور از فلسطینیان خواست با تجمع در پنج اردوگاه در نزدیکی دیوار حائل در شرق نوار غزه، عصر امروز پس از نماز جمعه راهپیمایی را ادامه دهند».

fa.alalam.ir/news/3739996

بر اساس آنچه که در بیانیه کمیته مذکور آمده است، بعد از راهپیمایی بازگشت در روز زمین، ادامه دادن راهپیمایی بازگشت، یک واکنش در برابر معامله قرن است. اینکه مردم فلسطین راهپیمایی بازگشت که فقط در روز زمین برگزار می‌شد را به همه جمعه‌ها و برای مقابله با معامله قرن گسترش دادند، نشان از آن دارد که مردم فلسطین، نه تنها معامله قرن را نویدبخش صلح نمی‌دانند، بلکه آن را یکی دیگر از حربه‌های استکبار و رژیم غاصب صهیونیستی برای تضييع بیشتر حقوق فلسطینیان می‌دانند.

رژیم صهیونیستی از این راهپیمایی مسالمت آمیز وحشت دارد. لذا در برابر آن از گلوله‌های جنگی استفاده می‌کند، تا آن را متوقف سازد. زیرا اگر راهپیمایی بازگشت در بین همه سرزمین‌های اشغالی رواج یابد، در آن صورت کنترل آن برای رژیم صهیونیستی غیر ممکن خواهد شد. لذا تلاش دارد به هر شکلی که امکان دارد، از آن جلوگیری شود.

واکنش ایران در برابر معامله قرن

جمهوری اسلامی ایران از همان آغازین روزهایی که معامله قرن بیان شد، موضعی روشن در برابر آن اتخاذ نمود. این موضع در بیانات رهبر انقلاب نیز تجلی یافت. رهبر انقلاب اسلامی طی بیاناتی ضمن اشاره به نقشه‌ی آمریکا و رژیم صهیونیستی برای یهودی‌سازی فلسطین و قدس و توطئه‌ی موسوم به معامله‌ی قرن فرمودند:

«یهودی‌سازی فلسطین خواب آشفته‌ای است که دیده‌اند؛ نه آن اتفاق

می‌افتد نه معامله‌ی قرن». (بخشی از بیانات مقام رهبری طی دیداری

در ۱۳۹۷/۴/۳۱)

<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=40174>

ایشان در حمایت از مردم مظلوم فلسطین، بدون هیچ‌گونه مصلحت‌اندیشی بین‌المللی راهبردها و آماج حرکتی جمهوری اسلامی را تبیین می‌نمایند؛ لذا این سخنان رهبر انقلاب را باید در ادامه موضع‌گیری‌های ایشان در مورد مسئله‌ی فلسطین و توطئه‌های استکبار جهانی و صهیونیسم مورد توجه قرار داد. با نگاهی به بیانات حضرت آیت‌الله خامنه‌ای می‌توان نگاه و مواضع اخیر ایشان درباره‌ی با این موضوع را بهتر فهمید.

یکی از اصلی‌ترین راهبردهای رهبر انقلاب در این عرصه، یادآوری مداوم اهمیت مسئله فلسطین است. لذا در بیانات مختلف در تبیین وضعیت موجود و چشم انداز

آینده آن مواضعی انقلابی اتخاذ می‌نمایند و همچنین مسئله فلسطین را به صورت پی در پی برای جهان اسلام یاد آوری می‌نمایند. از این رو؛ تأکید بر جایگاه بنیادین فلسطین از سویی و ضرورت عدم غفلت امت اسلامی از این مسئله و هوشیاری در مقابل «توطئه‌ی فراموشی فلسطین» از سوی دیگر، از جمله خطوط اصلی مورد تأکید رهبر انقلاب بوده است:

«مسئله‌ی فلسطین در رأس همه‌ی مسائل بین‌الملل اسلامی در مقابل استکبار است.» (بخشی از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در پاسخ به نامه اسماعیل هنیه رئیس دفتر سیاسی حماس، ۱۳۹۷/۱/۱۵)

ایشان با ذکاوت خود، مسائل خاورمیانه را مورد بررسی قرار داده و سناریوهای پشت پرده را نیز افشا می‌سازند. در بیانات ایشان آمده است:

«استکبار جهانی و در رأس آن‌ها آمریکا می‌خواهند این منطقه را سرگرم و مشغول به خود بکنند تا رژیم صهیونیستی نفس راحتی بکشد اینها می‌خواهند مسئله‌ی فلسطین را به فراموشی بسپارند؛ اینها می‌خواهند وجود یک جغرافیا و یک ملت را انکار کنند. فلسطین یک کشور پدیدآمده‌ی جعلی امروزی نیست؛ فلسطین هزاران سال تاریخ دارد، ملت فلسطین یک ملت است، صاحب یک سرزمین است، صاحب یک منطقه‌ی جغرافیایی است. استکبار می‌خواهد اینها را انکار کند و ملت فلسطین را انکار کند... مسئله‌ی فلسطین، مسئله‌ی محوری دنیای اسلام است. مسئله‌ی فلسطین، مسئله‌ای است که هیچ کشوری نباید فراموش کند. هیچ کشور اسلامی بلکه حتی کشورهای که از وجدان انسانی برخوردارند، نباید فراموش کنند که این یک مسئله‌ی اصلی است،

مسئله‌ی اساسی است.» (بخشی از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در

دیدار مسئولان نظام و سفرای کشورهای اسلامی، ۱۶/۴/۱۳۹۵).

ایشان با این نوع بیانات و حرکات، درحقیقت، سناریوهای دشمن در منطقه را افشا می‌سازند. افشا سازی این سناریوها سبب آن می‌گردد که ملت‌های مسلمان نسبت به آن آگاهی یابند، در نتیجه با موضع‌گیری در برابر آن، موجبات نابودی سناریوی دشمن را فراهم سازند. لذا بیانات معظم‌له از دو جهت قابل ارزیابی است که در طول یکدیگر قرار دارند آگاهی‌سازی ملت‌های مسلمان، و در امتداد آن خنثی‌سازی سناریوهای دشمن.

مواضع ایشان در برابر جریان‌های تکفیری و تلاطم‌های منطقه غرب آسیا نیز در این راستا قابل ارزیابی است. شکست جریان‌های تکفیری در سوریه و عراق یکی از مواردی است که به‌عنوان سناریوسوزی معظم‌له در برابر طراحی‌های جدید دولت آمریکا و رژیم صهیونیستی می‌توان نام برد.

از سوی دیگر آمریکا تلاش دارد با این معامله حق مردم فلسطین را از بین ببرد. اگر او در این طرح موفق شود، که نخواهد شد، می‌تواند الگویی برای سایر نقاط جهان و تضييع حقوق مظلومان باشد. در نتیجه زمینه ظلم بیشتر بر ملت‌های مظلوم نیز فراهم می‌گردد. لذا جمهوری اسلامی ایران با صراحت در برابر این طرح استکباری مقاومت می‌نماید.

یکی از جدیدترین تحولات در منطقه خاورمیانه آن است که آمریکایی‌ها طی برنامه‌ای سفارت خود را از تل‌آویو به قدس اشغالی انتقال دادند و این شهر را به‌عنوان پایتخت رژیم جعلی اسرائیل قلمداد کردند. شایان ذکر است که در گذشته نیز برخی از کشورها همانند السالوادور، پایتخت خود را به بیت المقدس انتقال داده بودند، ولی از آنجایی که این عمل آنان مورد اقبال جهانی واقع نگشت، دوباره به تل‌آویو برگشتند. لذا از آنجایی که استکبار جهانی نتوانست دیگر کشورها را برای انتقال سفارت‌خانه به بیت‌المقدس متقاعد سازد، لذا خود اقدام به انجام این کار نمود. امام خامنه‌ای در این زمینه نیز با صراحت موضع انقلابی اتخاذ نموده، فرمودند:

«اینکه ادعا میکنند می‌خواهند قدس را پایتخت رژیم صهیونیستی اعلام بکنند، این از عجز اینها است، از ناتوانی اینها است. در قضیه‌ی فلسطین دست‌های اینها بسته است، با این کار هم بلاشک ضربه‌ی بزرگ‌تری خواهند خورد و دنیای اسلام در مقابل اینها خواهد ایستاد.» (بخشی از بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی، ۱۳۹۶/۹/۱۵)

ایشان چند روز بعد فرمودند:

«قدس هم بلاشک پایتخت این فلسطین است و هیچ‌گونه خدشه‌ای بر این فکر اساسی و این حقیقت امکان ندارد که وارد بشود. و این کاری هم که حالا آمریکایی‌ها کردند و میکنند که نسبت به قدس این غلط زیادی را این شخص کرده البته این کسی که امروز در آمریکا بر سر کار است، این یک‌قدری با صراحت بیشتری کار میکند، [ولی] دیگران هم همین روش را ادامه میدادند، آنها هم با این تفاوتی نداشتند؛ این چیزی است که بلاشک به جایی نخواهد رسید و قادر نیستند که این کاری را که گفته‌اند، به انجام برسانند.» (بخشی از بیانات مقام معظم رهبری در دیدار شرکت‌کنندگان در کنفرانس اتحادیه بین‌المجالس سازمان همکاری اسلامی، ۱۳۹۶/۱/۲۶)

پیشتر گفتیم که انتقال سفارت‌خانه آمریکا به شهر قدس، در راستای معامله قرن قابل ارزیابی است و برخی از تحلیل‌گران نیز به آن اذعان داشتند. امام خامنه‌ای بعد از اینکه انتقال سفارت‌خانه آمریکا به قدس را محکوم نمودند، هنگامی که نام معامله قرن در رسانه‌ها و عرصه سیاسی رسانه‌ای وارد شد، با موضع‌گیری قاطع گفتند:

«دشمن متمرکز شده است روی دنیای اسلام... مسئله‌ی فلسطین و این سیاست شیطانی و خبیثی که آمریکا در مورد فلسطین در نظر گرفته است، اسمش را هم گذاشته است معامله‌ی قرن... این خواب آشفته‌ای که اینها دیده‌اند که خیال می‌کنند بیت‌المقدس را بگیرند و می‌گویند هم روی شهر، هم زیر شهر، هم اعماق شهر (شرقش، غربش، همه‌جایش) باید دست یهود باشد، غلط بیخودی میکنند؛ این اتفاق نخواهد افتاد.» (بخشی از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار کارگزاران حج،

(۱۳۹۷/۴/۲۵)

جمهوری اسلامی ایران اگرچه در برابر سناریوهای استکباری سکوت نمی‌نماید و در خنثی‌سازی رویکردهای استکباری گام بر می‌دارد، در برابر بحران‌های منطقه‌ای نیز راه‌حلهایی را بر مبنای مبانی پذیرفته شده بین‌المللی ارائه می‌کند. یکی از راه‌حلهایی که جمهوری اسلامی در بحران فلسطین ارائه نموده است، برگزاری رفراندوم بین فلسطینیان اصیل در مورد انتخاب سرنوشت آینده خودشان است. لذا عالی‌ترین سطح مدیریتی در جمهوری اسلامی، یعنی رهبری انقلاب اسلامی، برگزاری یک رفراندوم عمومی و مراجعه به نظر و خواست مردم فلسطین را راه‌حل این مسئله دانسته و فرموده‌اند:

«ما گفته‌ایم که امروز دموکراسی و مراجعه‌ی به آرای عمومی یک شیوه‌ی مدرن و پیشرفته است که همه‌ی دنیا هم قبول دارند. بسیار خوب! برای تعیین نوع حکومت کشور تاریخی فلسطین، به افکار عمومی مردم فلسطین مراجعه کنید، یک رفراندوم راه بیندازید؛ این، چند سال قبل به‌عنوان نظر جمهوری اسلامی و فکر جمهوری اسلامی به سازمان ملل گفته شده و در آنجا ثبت شده. این حرف ماست: آنهایی که واقعاً فلسطینی‌اند، مثلاً فرض کنید آنهایی که لااقل از صد سال پیش به آن

طرف فلسطینی بودند، هشتاد سال پیش به آن طرف فلسطینی [بودند] - در فلسطین، هم مسلمان بوده، هم یهودی وجود داشته، هم مسیحی وجود داشته که فلسطینی اند - از این فلسطینی‌ها در هر جا که هستند، چه در خود سرزمین‌های اشغالی یعنی کل سرزمین فلسطین و چه در خارج از فلسطین، نظرخواهی بشود. هر نظامی را که این‌ها معین کردند برای سرزمین فلسطین، آن نظام مورد قبول است؛ هرچه آنها خواستند.» (بخشی از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها، ۱۳۹۷/۳/۲۰)

اکنون پاسخ به این پرسش‌ها آسان است که معامله قرن چیست؟ و چرا قدرت‌های استکباری نمی‌خواهند آن را از طریق رفراندوم در بین مردم فلسطینی تبار، به اجرا درآورند؟ چرا تلاش دارند که از طریق مذاکرات مخفی با برخی سران عرب یا برخی گروه‌های فلسطینی به نتایج مطلوب خود برسند؟ وقتی که در این نوع از پرسش‌ها و مواضع دقت می‌گردد، برای هر انسان عاقلی، روشن می‌شود که معامله قرن نه تنها در پی احقاق حقوق مردم فلسطین نیست، بلکه فراتر از آن، مردم مسلمان فلسطین را محدودتر نیز می‌نماید. به همین دلیل رهبر انقلاب با توجه به اینکه استکبار و رژیم غاصب صهیونیستی نمی‌خواهند حقوق پایمال شده مردم فلسطین را برگردانند و می‌خواهند از طریق زور و تزویر، به نتایج مطلوب خود برسند، فرمودند:

«این جور نیست که اگر چنانچه دست قدرت در مقابل صهیونیست‌ها نشان ندهیم، آنها به کسی رحم کنند، ملاحظه‌ی کسی را نکنند، حق کسی را رعایت کنند، ابداً! تنها علاجی که تا قبل از نابودی این رژیم وجود دارد عبارت است از اینکه فلسطینی‌ها بتوانند قدرتمندانه برخورد کنند.» (بخشی از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار دانشجویان، ۱۳۹۳/۵/۱)

به عبارتی ساده در برابر رژیم غاصب صهیونیستی، راهکار مسالمت‌آمیزی وجود ندارد. لذا باید به روش مقاومت در برابر زیاده‌خواهی آنان، حق پایمال شده در تقریباً صد سال گذشته مردم مسلمان در فلسطین را اعاده نمود؛ در نتیجه می‌فرمایند:

«امروز مبارزه‌ی با رژیم صهیونیستی مبارزه با استکبار است، مبارزه با نظام سلطه است. همچنان‌که می‌بینید شما که علیه رژیم صهیونیستی حرف می‌زنید، آن مسئول و سیاستمدار آمریکایی، احساس دشمنی و خصومت با شما می‌کند؛ احساس می‌کند که به او ضربه زده‌اید. واقع قضیه هم همین است» (بخشی از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها، ۱۳۹۶/۰۳/۳۱).

امروزه رژیم غاصب صهیونیستی و حامیان استکباری او، اگرچه در ظاهر سخن از راهکار مسالمت‌آمیز دارند، در باطن مرادشان از راهکار مسالمت‌آمیزی، چیزی جز تسلیم ملت فلسطین نیست. لذا از اعلام علنی طرح خود طفره می‌روند و تلاش دارند با فعالیت رسانه‌ای و جنگ روانی، بستر را برای اجرای آن آماده‌سازند. بازوان این آماده‌سازی نیز چیزی جز برخی کشورهای عربی و جریان‌های منطقه‌ای همسو با آنان نیستند. امام خامنه‌ای نیز با ادراک دقیق و صحیحی این مسئله می‌فرمایند:

«امروز بازگشت به عزت و اقتدار برای امت اسلامی منحصرأ در گرو ایستادگی در برابر استکبار و نقشه‌های خباثت‌آمیز آن است... حرکت به سمت مذاکره با رژیم فریب‌کار و دروغگو و غاصب، خطای نابخشودنی بزرگی است که پیروزی ملت فلسطین را به عقب می‌اندازد و جز خسران عاید آن ملت ستم‌کشیده نمی‌کند. خیانت برخی سران عرب که اکنون به تدریج در حال آشکار شدن است نیز همین هدف را دنبال می‌کند. علاج این همه، تقویت جناح مبارز و مقاوم در دنیای اسلام و تشدید مبارزه با

رژیم غاصب و پشتیبانان آن است.» (بخشی از بیانات رهبر معظم انقلاب

اسلامی در پاسخ به نامه اسماعیل هنیه رئیس دفتر سیاسی حماس، ۱۳۹۷/۱/۱۵).

با توجه بیانات مقام معظم رهبری معامله قرن از سوی سیاست‌گذاران جمهوری اسلامی ایران، به شدت رد شده؛ البته ایران برای بحران فلسطین بدون راه‌حل نیست. این راه حل در چند سطح است: در سطح نخست بیان می‌شود که بر اساس ضوابط بین‌المللی در بین مردم اصیل فلسطین رفراندوم شود. در صورت کوتاهی جامعه جهانی و تبعیت آنان از طرح‌های استکباری جهانی و رژیم غاصب صهیونیستی، راهکار، مقاومت تا کسب پیروزی نهایی و آزادی قدس است.

جمع بندی

آنچه که در فضای رسانه‌ای از معامله قرن بیان شده، بسیار کم و غیر رسمی است. از شواهد نیز می‌توان فهمید که رویکرد اصلی نیز در این نوع خبرها نوعی سنجش افکار عمومی و همچنین عملیات روانی در منطقه است؛ لذا معامله جنبه‌ای بسیار اسرارآمیز به خود گرفته است. تا این لحظه، ظاهراً فقط تیم تدوین طرح و شخص ترامپ از محتوای آن خبر دارند. گویا حتی کلیات طرح نیز به اطلاع طرف‌های درگیر در بحران غرب آسیا نرسیده است.

بر اساس آنچه که در خبرها وجود دارد، در این طرح مناطق، روستاها و محله‌های عربی که عمدتاً فلسطینیان در آن سکونت دارند به حکومت خودگردان فلسطین واگذار و یک معبری نیز برای فلسطینیان برای تردد به مسجدالاقصی در نظر گرفته می‌شود. این معامله شامل انتقال مالکیت محله‌ها و نواحی نزدیک به قدس مانند بیت حنینا، شعفاط، کفر عقب و رأس خمیس، به تشکیلات خودگردان فلسطین می‌شود. در حالی که

فلسطینیان مالکان حقیقی این سرزمین بوده و درحقیقت، رژیم صهیونیستی در این معامله چیزی پرداخت نکرده است. این طرح پیش‌نهاد می‌شود که کشور فلسطین (در ابتدا) در حدود نیمی از کرانه باختری، تمامی نوار غزه و برخی محله‌های قدس از جمله محلات نواحی ذکر شده، تشکیل شود و در کنار آن، شهرک قدیمی و محله‌های اطراف آن همچون سلوان، الشیخ جراح و جبل‌الزیتون برای اسرائیل باقی بماند.

برخی خبرها نیز حکایت از آن دارد که دولت آمریکا و رژیم صهیونیستی در حال اجرای این طرح هستند و با انتقال سفارت‌خانه آمریکا از تل‌آویو به بیت‌المقدس، نخستین گام را در اجرای معامله قرن برداشته‌اند. گام بعدی نیز قطع کمک‌های بشردوستانه به فلسطینیان از سوی آمریکا بوده است. از این اخبار برداشت می‌شود که آنان درصدد مقدمه‌سازی برای گام نهایی خود یعنی اعلام رسمی معامله قرن هستند. سرنوشت بیت‌المقدس، آوارگان، شهرک‌های یهودی‌نشین در کرانه‌ی باختری و مرزهای نهایی کشور فلسطینی، چهار موضوع کلیدی مربوط به مناقشه‌ی غرب آسیاست که طبق پیمان اسلو و اجماع بین‌المللی باید از طریق گفتگوی مستقیم بین اسرائیل و دولت خودگردان فلسطینی حل و فصل شوند. به نظر می‌رسد که دولت ترامپ به حل این معضلات از طریق گفتگوی بین اسرائیل و دولت خودگردان امید ندارد و از این رو با تکیه بر قدرت اقتصادی و دیپلماتیک خود، می‌خواهد خودش در این باره تصمیم نهایی را بگیرد؛ لذا دو گام اصلی یعنی انتقال سفارت‌خانه به بیت‌المقدس و قطع کمک‌های خود به آوارگان فلسطینی را رقم زده است.

از یک سو برخی از کشورهای منطقه همانند ایران و جریان مقاومت، مخالفت صریح و قاطع خود را با این معامله اعلام نمودند و برخی دیگر از کشورها به صورت ضعیف در حال مذاکره یا مقدمه‌سازی برای آن هستند (اما توان و جرأت اعلام رسمی

آن را ندارند)، از سوی دیگر، مسلمانان فلسطین نیز با درک صحیح از شرایط، مبارزات خود ضد دشمن صهیونیستی را تقویت نمودند.

عرصه‌ی میدانی نشان می‌دهد که دولت ترامپ برای اجرای معامله قرن، راهی بس دشوار در پیش دارد و هر تحلیل‌گری که منطقه را بشناسد می‌داند تا زمانی که بازیگران اصلی منطقه یعنی جریان‌های مقاومت با این طرح همراهی نکنند، این طرح محکوم به شکست است. چه بسا یکی از دلایل اصلی عدم اعلام رسمی آن نیز همین باشد. البته مقابله با نیرنگ جدید استکبار، هوشیاری جهان اسلام را طلب می‌نماید.

منابع

1. <http://farsi.khamenei.ir/>
2. <https://www.mashreghnews.ir>
3. <https://www.isna.ir/>
4. <https://www.middleeasteye.net/news/us-donald-trump-deal-of-century-middle-east-peace-plan-already-happening-israel-palestine-1066744202>
5. <http://www.irinn.ir>
6. <https://www.farsnews.com/news/>
7. <https://www.mashreghnews.ir>
8. <https://www.khabaronline.ir/detail/785897/World/middle-east>
9. https://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_policy_of_Donald_Trump#Israel_and_Israeli%E2%80%93Palestinian_conflict
10. <https://dailynewsegypt.com/2018/07/15/deal-of-the-century-troubled-or-dead/>
11. <http://imemc.org/article/us-and-israel-work-to-implement-deal-of-century/>
12. fa.alalam.ir/news/3739996
13. <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1397/04/08/1763554>
14. <https://www.elnashra.com/>
15. <https://www.haaretz.com>
16. <http://parstoday.com/>

۱۷. مصاحبه با دکتر شیخ الاسلام